

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ПАСІЧНИК ВІКТОРІЯ ВІТАЛІЇВНА

УДК 342.951:339.13

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ В УКРАЇНІ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Київ – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Приватному вищому навчальному закладі «Університет сучасних знань».

Науковий керівник: доктор юридичних наук, доцент,
заслужений юрист України
ТЕРЕМЕЦЬКИЙ Владислав Іванович,
Західноукраїнський національний університет,
професор кафедри цивільного права і процесу.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
СВІТЛИЧНИЙ Олександр Петрович,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, професор
кафедри цивільного та господарського права;

доктор юридичних наук, доцент
БІЛА Вікторія Русланівна,
Університет державної фіскальної служби
України, професор кафедри адміністративного
права і процесу та митної безпеки.

Захист відбудеться «14» травня 2021 року о 13:00 годині на засіданні Спеціалізованої вченої ради Д 26.062.16 Національного авіаційного університету за адресою: 03068, м. Київ, просп. Любомира Гузара, 1, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Національного авіаційного університету за адресою: 03068, м. Київ, просп. Любомира Гузара, 1.

Автореферат розіслано 13 квітня 2021 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Ю. Л. Юринець

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний стан економічних відносин в Україні, обумовлений євроінтеграційним вектором державної політики в зазначеній сфері, глобалізацією та транснаціоналізацією господарської діяльності суб'єктів підприємництва, вимагає оновлення системи заходів правового регулювання, спрямованих на захист, охорону, підтримку економічної конкуренції в підприємницькій діяльності, недопущення зловживання монополієм домінуючим становищем на ринку, неправомірного обмеження економічної конкуренції та проявів недобросовісної конкуренції.

Концепцією Загальнодержавної програми розвитку конкуренції на 2014–2024 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19.09.2012 № 690-р, одним із пріоритетних напрямів державної діяльності в цій сфері визначено виконання органами публічної адміністрації комплексу заходів, спрямованих на розвиток економічної конкуренції, її захист і обмеження монополізму. Відтак державою визнано необхідність належного функціонування системи адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні.

Питання розвитку та правового захисту економічної конкуренції активно вивчаються науковцями та фахівцями з адміністративного і господарського права. Однак поза увагою дослідників залишаються проблеми адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні. Незважаючи на наукові пошуки в цьому напрямі, в науці адміністративного права й досі не вироблено єдиного підходу до розуміння поняття «адміністративно-правове забезпечення», а його зміст стосовно економічної конкуренції вивчався фрагментарно. Не з'ясовані також особливості, теоретичні й організаційні засади адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції.

Викладене обумовлює необхідність аналізу й удосконалення адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні з урахуванням наукових здобутків фахівців з адміністративного права та чинного законодавства в цій сфері. Розкриття поняття і змісту інституту адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні об'єктивно пояснюється новизною предмета дослідження в науці адміністративного права та сприятиме розширенню понятійно-категоріального апарату сучасної адміністративістики, вдосконаленню діяльності уповноважених суб'єктів у сфері економічної конкуренції, а також загалом позитивно вплине на розвиток науки адміністративного права.

Теоретичною основою дисертації є праці вчених з адміністративного права, теорії держави і права, господарського права, конкурентного права, інших юридичних наук, що безпосередньо стосуються предмета дослідження: В. Авер'янова, О. Бакалінської, О. Безух, В. Білої, Ю. Бондар, І. Бородіна, Н. Борсук, І. Голосніченка, Т. Гуржія, О. Гуміна, О. Джуринського, Ю. Журика, М. Запорожець, З. Кісіль, Р. Калюжного,

І. Коваль, О. Когут, Т. Коломоєць, В. Копейчикова, О. Кузьменко, В. Кулішенко, Н. Корчак, О. Кочергіної, В. Лук'янець, Р. Мельника, О. Мельниченко, С. Мосьондза, С. Петкова, Р. Попова, О. Світличного, К. Смирнової, І. Сопілко, В. Теремецького, С. Тимченка, Т. Філіпової, Ю. Фролова, П. Харченка, С. Шкляра та ін.

У роботі використано наукові праці О. Бакалінської («Правове забезпечення добросовісної конкуренції в Україні», 2015 р.; «Захист економічної конкуренції: організаційно-правові засади державного управління», 2003 р.), К. Бондаренко («Адміністративна відповідальність за порушення антимонопольного законодавства України», 2010 р.), Н. Борсук («Адміністративний примус у сфері захисту економічної конкуренції», 2012 р.), Ю. Журика («Розгляд Антимонопольним комітетом України справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції», 2004 р.), О. Кочергіної («Міжнародно-правове регулювання антидемпінгу на багатосторонній основі в системі ГАТТ/СОТ», 2004 р.), В. Лук'янець («Правове регулювання відносин конкуренції в Євросоюзі», 2008 р.), Р. Попова («Державна політика України в сфері антимонопольної діяльності», 2010 р.), Т. Філіпової («Адміністративні процедури у сфері захисту економічної конкуренції за законодавством України», 2014 р.), П. Харченка («Адміністративно-правові заходи забезпечення захисту від недобросовісної конкуренції в діяльності органів Антимонопольного комітету України», 2005 р.) та ін. Здобутки наукової спільноти мають теоретичне і практичне значення в досліджуваній сфері, а також стали підґрунтям наукових розробок проблематики адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до Концепції Загальнодержавної програми розвитку конкуренції на 2014–2024 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19.09.2012 № 690-р, Плану законодавчого забезпечення реформ в Україні, схваленого постановою Верховної Ради України від 04.06.2015 № 509-VIII, Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 03.03.2016, Пріоритетних напрямів наукових досліджень Університету сучасних знань на 2017–2022 рр. (протокол Вченої ради Університету сучасних знань № 3 від 08.12.2016).

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на підставі комплексного аналізу наукових праць, національного і зарубіжного законодавства, практики його застосування визначити сутність та особливості адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні, розробити науково-обґрунтовані рекомендації і пропозиції, спрямовані на вдосконалення адміністративного законодавства в досліджуваній сфері.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

- розглянути економічну конкуренцію в Україні як об’єкт адміністративно-правового забезпечення;
- визначити поняття і зміст адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні;
- розкрити нормативно-правову основу забезпечення економічної конкуренції в Україні адміністративно-правовими засобами;
- окреслити коло суб’єктів адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні;
- з’ясувати особливості адміністративних процедур у сфері економічної конкуренції в Україні;
- охарактеризувати заходи адміністративного примусу як засоби захисту економічної конкуренції в Україні;
- узагальнити зарубіжний досвід адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції;
- з’ясувати актуальні проблеми адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні та запропонувати шляхи їх вирішення.

Об’єктом дослідження є суспільні відносини у сфері економічної конкуренції в Україні.

Предметом дослідження є адміністративно-правове забезпечення економічної конкуренції в Україні.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційного дослідження є сукупність загальнонаукових і спеціально-юридичних методів наукового пізнання, застосування яких зумовлене особливостями адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні. Діалектичний метод застосовано для загальної характеристики адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції (розділ 1). Метод аналізу використано під час розгляду напрацювань учених за темою дослідження, а також визначення прогалин і суперечностей у положеннях чинного конкурентного й адміністративного законодавства, що регулює суспільні відносини у сфері економічної конкуренції в Україні (підр. 1.1, 1.2, 1.3, 2.1). За допомогою формально-логічного методу сформульовано понятійно-категоріальний апарат дослідження, зокрема визначено поняття «недобросовісна конкуренція у сфері зовнішньоекономічної діяльності», «адміністративно-правове забезпечення економічної конкуренції», «захист економічної конкуренції», «охорона економічної конкуренції», «нормативно-правова основа забезпечення економічної конкуренції в Україні», «адміністративне стягнення у сфері економічної конкуренції» (підр. 1.1, 1.2, 1.3, 2.3). Системно-структурний метод застосовано під час аналізу завдань і порядку реалізації уповноваженими суб’єктами заходів адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції (розділ 2). Порівняльно-правовий метод використано для аналізу зарубіжного досвіду правового забезпечення економічної конкуренції (підр. 3.1). Метод теоретико-правового прогнозування застосовано під час визначення напрямів

удосконалення діяльності уповноважених суб'єктів у сфері адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції (підр. 3.2).

Науково-теоретичним підґрунтям дисертаційного дослідження є праці вчених у галузі теорії права, адміністративного права та процесу, конкурентного права, господарського права й інших галузевих правових наук.

Нормативно-правовою основою є Конституція України, міжнародні правові акти, ратифіковані у встановленому законом порядку, чинні законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти України, відповідне законодавство зарубіжних держав, спрямоване на розвиток економічної конкуренції, а також матеріали судової практики.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших в Україні системних досліджень, в якому з використанням сучасних методів наукового пізнання та з урахуванням новітніх досягнень юридичної науки і практики застосування адміністративного законодавства розкрито зміст й особливості адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні. За результатами проведеного дослідження сформульовано нові наукові положення, пропозиції та висновки:

уперше:

– обґрунтовано, що об'єктом адміністративно-правового забезпечення у сфері економічної конкуренції є суспільні відносини, що виникають на національному рівні за участі суб'єктів господарської діяльності України та у сфері зовнішньоекономічної діяльності за участі іноземних суб'єктів господарської діяльності;

– сформульовано авторське визначення адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні як здійснюваної за допомогою адміністративно-правових заходів діяльності суб'єктів владних повноважень, що спрямована на створення правових та організаційних умов для утвердження, охорони й розвитку економічної конкуренції, обмеження монополізму, захисту суб'єктів господарської діяльності та споживачів від антиконкурентних дій;

– доведено, що поняття «адміністративно-правові заходи забезпечення економічної конкуренції в Україні» об'єднує заходи правового (встановлення правил поведінки суб'єктів господарювання у сфері економічної конкуренції), організаційного (забезпечення ефективної роботи суб'єктів владних повноважень і виконання владних управлінських функцій) та примусового (застосування заходів адміністративного запобігання, адміністративного припинення та адміністративної відповідальності) характеру;

– запропоновано адміністративні процедури у сфері захисту економічної конкуренції систематизувати за змістом у групи дозвільних, контрольно-наглядових, юрисдикційних, відновлювальних адміністративних процедур;

удосконалено:

– розуміння системи суб'єктів адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні, елементами якої названо: 1) суб'єктів загальної компетенції, які провадять виключно нормативне регулювання з метою створення належних умов здійснення уповноваженими інституціями публічно-владної управлінської діяльності щодо охорони, захисту та розвитку економічної конкуренції; б) суб'єктів спеціальної компетенції, які безпосередньо вживають адміністративно-правових заходів щодо підтримки, охорони та розвитку економічної конкуренції, обмеження монополізму в господарській діяльності і захисту суб'єктів господарювання від антиконкурентних дій в економічній конкуренції;

– наукові положення щодо розмежування понять «захист економічної конкуренції» та «охорона економічної конкуренції» з урахуванням відмінностей адміністративно-правових засобів, що застосовуються суб'єктами владних повноважень у цих видах державної діяльності для забезпечення економічної конкуренції в Україні;

– обґрунтування необхідності вдосконалення адміністративно-правового статусу органу державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, уповноваженого здійснювати адміністративно-правове забезпечення економічної конкуренції в Україні, як центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом;

– наукові підходи до розуміння понять «недобросовісна конкуренція», «добросовісна конкуренція», «економічна конкуренція», їх родо-видових зв'язків;

дістали подальшого розвитку:

– наукові підходи до нормативної основи адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні;

– наукові підходи до характеристики заходів адміністративного примусу у сфері економічної конкуренції, зокрема адміністративного запобігання, адміністративного припинення та адміністративної відповідальності;

– обґрунтування пропозиції щодо доцільності віднесення розгляду спорів, пов'язаних із скасуванням рішень Антимонопольного комітету України про відмову в розгляді справи щодо порушення законодавства про захист економічної конкуренції, до юрисдикції адміністративних судів;

– напрацювання перспективних напрямів імплементації у вітчизняне законодавство позитивного зарубіжного досвіду адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що їх може бути використано:

– в науково-дослідній сфері – для подальших досліджень шляхів вирішення теоретичних проблем, пов'язаних з удосконаленням адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні (довідка про впровадження у науково-дослідну діяльність Науково-дослідного інституту публічного права від 14.10.2020);

– у правотворчій сфері – для розробки й удосконалення нормативно-правових актів, які регулюють відносини у сфері економічної конкуренції в

Україні (довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження у законопроектну роботу народного депутата Полякова А. Е. від 06.10.2020);

– у правозастосовній сфері – для вдосконалення практичної діяльності суб'єктів, які здійснюють свої повноваження у сфері економічної конкуренції в Україні;

– в освітньому процесі – під час укладання підручників і навчальних посібників з дисциплін «Адміністративне право», «Конкурентне право», «Адміністративний процес», «Сучасні проблеми адміністративного права та адміністративного процесу», під час підготовки відповідних навчальних і методичних комплексів та курсів (акт впровадження результатів дисертаційного дослідження у навчальний процес Університету сучасних знань від 17.10.2018).

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення, висновки і практичні рекомендації, наведені в дослідженні, оприлюднено на таких міжнародних науково-практичних конференціях та круглих столах: «Новите предизвикателства пред правото» (м. Варна, 21–22 червня 2013 р.); «Розвиток публічного адміністрування» (м. Рівне, 24–25 жовтня 2013 р.); «Розвиток національної системи нормативно-правової інформації: комунікаційний та правовий аспекти (у контексті децентралізації влади в Україні)» (м. Київ, 26 травня 2017 р.); «Юридична наука в сучасному світі: здобутки та перспективи» (м. Одеса, 21 вересня 2018 р.); «Інформаційне право: сучасні виклики і напрями розвитку» (м. Київ, 18 жовтня 2018 р.); «Нові завдання та напрями розвитку юридичної науки у XXI столітті» (м. Одеса, 18–19 січня 2019 р.); «Право і держава: проблеми розвитку та взаємодії у XXI ст.» (м. Запоріжжя, 25–26 січня 2019 р.); «Legal Practice in EU Countries and Ukraine at the Modern Stage» (м. Арад, 25–26 січня 2019 р.); «Четверті Таврійські юридичні наукові читання» (м. Київ, 17–18 травня 2019 р.); «Інтеграція юридичної науки і практики як основа сталого розвитку правової системи» (м. Дніпро, 8–9 листопада 2019 р.); «Актуальні проблеми сучасної юридичної науки та практики» (м. Київ, 1 жовтня 2020 р.); «Legal Science, Legislation and Law Enforcement Practice: Patterns and Trends» (м. Люблін, 30–31 жовтня 2020 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення та висновки дисертації викладено у 19 наукових публікаціях, з яких 5 опубліковано у фахових наукових юридичних виданнях України, 2 – у зарубіжних наукових періодичних виданнях, і 12 тезах доповідей на науково-практичних конференціях та круглих столах.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (214 найменувань) і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 244 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, наголошено на зв'язку роботи з науковими програмами, планами, темами, визначено мету, завдання, нормативну основу та емпіричну базу дисертації. Перераховано використані наукові методи дослідження, сформульовано наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, зазначено особистий внесок здобувача та апробацію матеріалів дисертації, її структуру й обсяг.

Розділ 1 «Загальнотеоретичні засади адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 1.1 *«Економічна конкуренція в Україні як об'єкт адміністративно-правового забезпечення»* розкрито зміст поняття «економічна конкуренція», її родо-видові зв'язки з поняттями «недобросовісна конкуренція», «добросовісна конкуренція», охарактеризовано їх особливості у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Запропоновано широкий підхід до розуміння поняття «економічна конкуренція в Україні» як об'єкта адміністративно-правового забезпечення. З'ясовано ознаки антиконкурентних дій в економічній конкуренції.

Сформульовано авторське визначення поняття «недобросовісна конкуренція у сфері зовнішньоекономічної діяльності» – будь-які дії суб'єктів господарської діяльності України й іноземних суб'єктів господарювання, що суперечать торговим та іншим чесним звичаям у зовнішньоекономічній діяльності.

З'ясовано необхідність визначення на нормативному рівні типових правил поведінки суб'єктів господарювання в економічній конкуренції, в тому числі в зовнішньоекономічній діяльності. Запропоновано формалізувати поняття «звичай ділового обороту у сфері зовнішньоекономічної діяльності» як загальноприйняте неписане правило поведінки суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності в економічній конкуренції, що склалося внаслідок багатократного повторення його застосування під час здійснення такими суб'єктами підприємницької діяльності з постачання/надання на митну територію України або за її межі відповідних товарів/послуг.

Наголошено на необхідності однакового розуміння антиконкурентних дій в економічній конкуренції та недобросовісної конкуренції як на національному рівні, так і у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Ототожнення зазначених понять у зовнішньоекономічній діяльності ускладнює кваліфікацію проявів недобросовісної конкуренції та антимонопольних правопорушень в економічній конкуренції.

У підрозділі 1.2 *«Поняття та зміст адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні»* розкрито діалектичні зв'язки загального, особливого й одиничного понять «правове забезпечення», «адміністративно-правове забезпечення», «адміністративно-правове забезпечення економічної конкуренції в Україні».

Запропоновано авторське визначення поняття «адміністративно-правове забезпечення економічної конкуренції в Україні».

У змісті адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні запропоновано розрізняти відносно відокремлені види державної діяльності – захист і охорону економічної конкуренції. Доведено, що під охороною економічної конкуренції варто розуміти діяльність суб'єктів владних повноважень щодо вжиття заходів адміністративного запобігання, спрямованих на виявлення, попередження, недопущення та відвернення можливості вчинення суб'єктами господарської діяльності в Україні антиконкурентних дій в економічній конкуренції. Обґрунтовано, що захист економічної конкуренції є діяльністю суб'єктів владних повноважень щодо вжиття заходів адміністративного припинення й адміністративної відповідальності з метою поновлення порушених прав, законних інтересів суб'єктів господарської діяльності, припинення антиконкурентних дій в економічній конкуренції та ліквідації монополізму.

У підрозділі 1.3 «Нормативно-правова основа забезпечення економічної конкуренції в Україні адміністративно-правовими засобами» охарактеризовано національні та міжнародні нормативно-правові акти, норми яких визначають зміст діяльності суб'єктів владних повноважень щодо охорони й захисту економічної конкуренції в Україні.

Запропоновано авторське визначення поняття «нормативно-правова основа забезпечення економічної конкуренції в Україні». Зазначено, що нормативно-правова основа забезпечення економічної конкуренції в Україні охоплює адміністративно-правове регулювання протидії антиконкурентній монопольній діяльності та недобросовісній конкуренції.

Звернено увагу, що за допомогою принципів і правил, які містяться в положеннях національних, міжнародних нормативно-правових актів та якими керуються суб'єкти владних повноважень, здійснюється діяльність щодо підтримки, захисту, охорони економічної конкуренції, обмеження монополізму і захисту суб'єктів господарювання від антиконкурентних дій в економічній конкуренції.

На підставі аналізу наукових праць і чинного законодавства у сфері економічної конкуренції сформовано ієрархію нормативно-правової основи забезпечення економічної конкуренції в Україні залежно від значущості актів правотворчості: 1) Конституція України; 2) міжнародні (міжурядові, міжвідомчі) договори, угоди України з іншими зарубіжними державами, міжнародно-правові акти, ратифіковані Україною; 3) законодавчі акти України; 4) підзаконні нормативно-правові акти України. Встановлено, що нормативно-правова основа забезпечення економічної конкуренції в Україні є розрізненою, вона не становить єдиної системи та містить прогалини і неузгодженості в нормативно-правових актах.

Розділ 2 «Організаційні засади здійснення адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «Суб'єкти адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні» визначено систему суб'єктів владних повноважень у сфері економічної конкуренції та охарактеризовано їх правовий статус.

Доведено, що Голова Антимонопольного комітету України, перший заступник і заступник Голови Антимонопольного комітету України, державні уповноважені Антимонопольного комітету України повинні призначатися та звільнятися з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України. Голова Антимонопольного комітету України має представляти питання діяльності Антимонопольного комітету України у Кабінеті Міністрів України. Підкреслено, що у сфері економічної конкуренції під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності до системи органів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності входить лише Антимонопольний комітет України. Запропоновано до системи органів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності відносити не лише Антимонопольний комітет України, а й суб'єктів, які складають систему органів Антимонопольного комітету України відповідно до чинного законодавства про захист економічної конкуренції, крім державного уповноваженого Антимонопольного комітету України. Встановлено, що Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» не містить положень щодо покладення на Антимонопольний комітет України як органу державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності контролю за додержанням суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності законодавства про захист від недобросовісної конкуренції.

Визначено, що Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі не має статусу центрального органу виконавчої влади. Вона утворена та діє у складі Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, а її персональний склад за поданням голови Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі затверджується Кабінетом Міністрів України. Доведено, що Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі має бути створена Кабінетом Міністрів України як новий центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, діяльність якого має спрямовуватися і координуватися Урядом України безпосередньо. Акцентовано увагу на тому, що голова Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі має призначатися на посаду та звільнятися з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України. Відповідно, голова Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі має брати участь у засіданнях Кабінету Міністрів України та представляти інтереси комісії у складі Кабінету Міністрів України. Визначено, що Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі як центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом забезпечуватиме державне регулювання господарської діяльності суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності у сфері економічної конкуренції.

У підрозділі 2.2 «Адміністративні процедури у сфері економічної конкуренції в Україні» розглянуто адміністративні процедури, що

здійснюються суб'єктами владних повноважень у сфері економічної конкуренції.

Зазначено, що діяльність органів Антимонопольного комітету України та Кабінету Міністрів України з надання дозволу на узгоджені дії, концентрацію характеризується здійсненням дозвільних процедур у сфері економічної конкуренції. Дозвільні процедури у сфері економічної конкуренції є різновидами адміністративних процедур, які здійснюються у двох напрямках: надання дозволу на узгоджені дії та надання дозволу на концентрацію. В таких напрямках органами Антимонопольного комітету України також здійснюються процедури надання попередніх висновків. Доведено доцільність подальшого виокремлення стадій дозвільної процедури надання органами Антимонопольного комітету України дозволу на узгоджені дії в Україні. Акцентовано увагу на важливості закріплення на законодавчому рівні подання заяви на концентрацію, яка провадиться із застосуванням конкурсної процедури (аукціону) в порядку, визначеному Законом України «Про приватизацію державного і комунального майна», не пізніше 30 календарних днів із дня затвердження протоколу аукціону державним органом приватизації.

Визначено, що законодавство про захист економічної конкуренції не передбачає тривалості розгляду адміністративної справи безпосередньо Кабінетом Міністрів України. Запропоновано на законодавчому рівні визначити розумні строки розгляду Урядом України адміністративної справи про надання дозволу на узгоджені дії, концентрацію, встановивши граничний термін розгляду відповідних справ.

З'ясовано, що до адміністративних процедур у сфері економічної конкуренції також слід віднести антисубсидійну, антидемпінгову та спеціальну. Встановлено, що такі процедури у сфері економічної конкуренції передбачають визначені на законодавчому рівні порядок порушення антидемпінгової, спеціальної, антисубсидійної адміністративної справи, порядок порушення і проведення антидемпінгового, антисубсидійного, спеціального розслідування та порядок накладення антидемпінгових, компенсаційних, спеціальних заходів і заходів нагляду.

Підкреслено, що учасниками адміністративних процедур у сфері економічної конкуренції є не лише суб'єкти господарювання (суб'єкти господарської діяльності України, іноземні суб'єкти господарювання), громадяни, об'єднання, органи адміністративно-господарського управління та контролю, торгово-промислові палати, а й уповноважені суб'єкти владних повноважень – Кабінет Міністрів України, Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Міністерство фінансів України, Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі, Державна митна служба України, органи Антимонопольного комітету України.

У підрозділі 2.3 «Заходи адміністративного примусу як засоби захисту економічної конкуренції в Україні» здійснено поділ заходів адміністративного примусу на заходи адміністративного запобігання, заходи

адміністративного припинення та заходи адміністративної відповідальності, розглянуто їх сутність.

Визначено, що у сфері економічної конкуренції заходи адміністративного запобігання застосовуються суб'єктами владних повноважень із метою попередження та здійснення профілактики порушень законодавства про захист економічної конкуренції, підтримки економічної конкуренції і розвитку добросовісної конкуренції. Акцентовано увагу на тому, що заходи адміністративного запобігання не припиняють адміністративних правопорушень, а попереджають й упереджують їх учинення суб'єктами господарювання, об'єднаннями. Вказано, що у сфері економічної конкуренції заходи адміністративного припинення спрямовані на примусове припинення наявних на товарному ринку України порушень і встановлення обставин для подальшого застосування до суб'єктів, які їх учинили, заходів адміністративної відповідальності. Наголошено, що особливе значення серед заходів адміністративного примусу мають заходи адміністративної відповідальності. Вказано, що адміністративна відповідальність може застосовуватися за вчинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції як до суб'єктів господарської діяльності, об'єднань, так і до посадових осіб, інших працівників суб'єктів господарювання, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, адміністративно-господарського управління, контролю. Зазначено, що сутність адміністративної відповідальності у сфері економічної конкуренції полягає в накладенні на суб'єкта, який учинив порушення, адміністративного стягнення. Запропоновано авторське визначення поняття «адміністративне стягнення у сфері економічної конкуренції».

Розділ 3 «Особливості адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 *«Зарубіжний досвід адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції»* розглянуто особливості адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції у країнах СНД, ЄС і США.

Встановлено, що в кожній країні СНД діє антимонопольний орган, який здійснює контроль за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції. Такий антимонопольний орган застосовує правила економічної конкуренції, закріплені в законодавстві про захист економічної конкуренції, шляхом здійснення адміністративних процедур із розгляду справ про його порушення та застосування до недобросовісних суб'єктів господарської діяльності певних заходів адміністративного характеру. Наголошено, що з метою координації діяльності держав – учасниць СНД та розробки нормативно-правових основ щодо попередження, обмеження, припинення монополістичної діяльності і недобросовісної конкуренції на товарних ринках держав-учасниць функціонує Міждержавна рада з антимонопольної політики.

Визначено, що правила економічної конкуренції на внутрішньому ринку ЄС врегульовані регламентами, директивами, рекомендаціями, іншими актами Комісії ЄС, директивами Ради ЄС, а також установчими документами ЄС. Наголошено, що дії суб'єктів в економічній конкуренції визнаються антиконкурентними в разі, якщо вони є несумісними із внутрішнім ринком ЄС, впливають на торгівлю між державами – членами ЄС, їх метою є спотворення, перешкоджання, обмеження економічної конкуренції. Встановлено, що на Комісію ЄС покладено значний обсяг повноважень у сфері економічної конкуренції, порівняно з функціями Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі, яка функціонує в Україні.

Підкреслено, що у США не існує самостійної нормативно-правової основи захисту від недобросовісної конкуренції. Адміністративно-правовий захист від таких проявів ґрунтується на положеннях антитрестівського законодавства США та є його складовою частиною. Визначено, що за законодавством про захист економічної конкуренції США дії, спрямовані на обмеження економічної конкуренції, вважаються актами недобросовісної конкуренції.

У підрозділі 3.2 *«Актуальні проблеми адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні»* з'ясовано наявні недоліки системи адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні та напрями їх усунення.

Наголошено на недоцільності віднесення категорії справ щодо оспорювання рішень Антимонопольного комітету України, в тому числі рішень про відмову в розгляді справи щодо порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції, до юрисдикції господарських судів. Виходячи з наявності в такій категорії справ публічно-правового спору, правового статусу Антимонопольного комітету України та публічно-владних управлінських функцій у сфері економічної конкуренції, доведено необхідність передбачення здійснення розгляду адміністративної справи про відмову Антимонопольним комітетом України в розгляді справи про порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції адміністративним судом за правилами Кодексу адміністративного судочинства України. У зв'язку з цим визначено потребу внесення відповідних змін до ст. 19 Кодексу адміністративного судочинства України і ст. 20 Господарського процесуального кодексу України.

ВИСНОВКИ

Дисертація є комплексним дослідженням, в якому міститься теоретичне узагальнення, а також нове вирішення наукового завдання, що полягає у визначенні сутності адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні. Дослідження виконане на основі аналізу чинного законодавства України про захист економічної конкуренції та практики його застосування, теоретичного осмислення наукових праць із різних галузей права, зокрема адміністративного, конкурентного, господарського, цивільного

та зарубіжного. За результатами проведеного системного дослідження сформульовано низку висновків, пропозицій, рекомендацій, спрямованих на вдосконалення адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні.

1. Під економічною конкуренцією як об'єктом адміністративно-правового забезпечення запропоновано розуміти добросовісну та недобросовісну конкуренцію суб'єктів господарювання на національному ринку й у сфері зовнішньоекономічної діяльності. З'ясовано, що засобами адміністративного права можуть бути упереджені та припинені такі антиконкурентні дії в економічній конкуренції: дії, що суперечать торговим та іншим чесним звичаям у господарській діяльності; неправомірне використання ділової репутації суб'єкта господарської діяльності; створення перешкод суб'єкту господарської діяльності у процесі економічної конкуренції та досягнення неправомірних переваг в економічній конкуренції; неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці; антиконкурентні узгоджені дії суб'єктів господарської діяльності; зловживання монопольним домінуючим становищем на ринку; антиконкурентні дії органів влади, місцевого самоврядування, адміністративно-господарського управління та контролю; обмежувальна та дискримінаційна діяльність суб'єктів господарської діяльності, об'єднань; демпінговий імпорт; субсидований імпорт; зростаючий імпорт.

2. Завданнями адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні визначено підтримку, розвиток, захист, охорону економічної конкуренції, недопущення обмеження монополізму в господарській діяльності, захист національних й іноземних суб'єктів господарської діяльності від антиконкурентних дій (монопольних правопорушень, недобросовісної конкуренції) в економічній конкуренції. Наголошено на необхідності розмежування охорони та захисту економічної конкуренції в Україні.

Змістом адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні названо застосування правових та організаційних заходів, адміністративного примусу. До правових заходів віднесено розробку та видання нормативних актів з питань організації діяльності суб'єктів владних повноважень щодо охорони і захисту економічної конкуренції, надання попередніх висновків стосовно узгоджених дій, концентрації суб'єктів господарювання, надання дозволу на такі дії, прийняття попередніх рішень у справах про порушення законодавства про захист економічної конкуренції. Заходами організаційного характеру є інформування про стан економічної конкуренції в Україні, про прийняті нормативні акти та індивідуальні рішення у справах про захист економічної конкуренції, здійснення посадовими особами уповноважених суб'єктів особистого прийому, призначення експертизи, здійснення огляду приміщень, транспортних засобів. Заходами адміністративного примусу названо прийняття рішення про припинення недобросовісної конкуренції,

блокування цінних паперів, скасування дозволу на узгоджені дії, концентрацію, примусовий поділ суб'єкта господарської діяльності, накладення штрафу.

3. Визначено, що нормативно-правовою основою забезпечення економічної конкуренції в Україні є принципи та правила, закріплені в Конституції України, міжнародних (міжурядових, міжвідомчих) договорах, угодах України з іншими державами, міжнародних правових актах, ратифікованих Україною, законодавчих актах України, нормативно-правових актах Президента України, Кабінету Міністрів України, а також у виданих відповідно до них нормативно-правових актах Антимонопольного комітету України.

4. Встановлено, що система суб'єктів адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні є досить розгалуженою. Кожен із суб'єктів має специфічні повноваження, які реалізовує за певним напрямом здійснення адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні. На підставі аналізу правового статусу суб'єктів адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції запропоновано розрізняти суб'єктів загальної компетенції та суб'єктів спеціальної компетенції.

Доведено необхідність реорганізації Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі і створення центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом, що здійснюватиме адміністративно-правове забезпечення економічної конкуренції у сфері зовнішньоекономічної діяльності. До компетенції новоствореного органу запропоновано віднести здійснення антидемпінгових, антисубсидійних і спеціальних розслідувань.

Запропоновано такі концептуальні основи реформування інституційного забезпечення економічної конкуренції у сфері зовнішньоекономічної діяльності: суб'єктом державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності визначити систему органів Антимонопольного комітету України; віднести до компетенції Кабінету Міністрів України як органу державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності контроль за узгодженими діями, концентрацією суб'єктів господарської діяльності України й іноземних суб'єктів господарювання; віднести до компетенції Антимонопольного комітету України здійснення контролю за додержанням суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності законодавства про захист економічної конкуренції та захист від недобросовісної конкуренції.

5. Адміністративні процедури забезпечення економічної конкуренції запропоновано поділити за двома критеріями: 1) за змістом (дозвільні, контрольні-наглядні, юрисдикційні, відновлювальні); 2) за метою застосування (охоронні та захисні). До захисних адміністративних процедур віднесено ті, що спрямовані на виявлення та усунення порушень законодавства про захист економічної конкуренції, в тому числі процедуру розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, антидемпінгову процедуру, антисубсидійну процедуру,

спеціальну процедуру. Охоронними адміністративними процедурами визначено ті, що застосовуються з метою попередження, запобігання вчиненню порушень законодавства про захист економічної конкуренції, зокрема процедуру надання дозволу на концентрацію, процедуру надання дозволу на узгоджені дії, процедуру надання попередніх висновків щодо узгоджених дій, процедуру надання попередніх висновків щодо концентрації, процедуру надання висновків про можливість оренди цілісного майнового комплексу підприємства.

6. Зазначено, що заходи адміністративного примусу як засоби захисту економічної конкуренції в досліджуваній сфері застосовуються у зв'язку з наявністю реальної або потенційної загрози порушення економічної конкуренції чи фактичним учиненням порушення законодавства у сфері економічної конкуренції. Такі заходи застосовуються поза волею об'єкта впливу, мають на меті, перш за все, профілактику порушень конкурентного законодавства, попередження їх учинення, полягають в організаційних або майнових обмеженнях суб'єкта господарювання. Наголошено, що заходи адміністративного примусу як засоби адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції мають комплексний характер, підстави та порядок їх застосування визначено адміністративним, митним, інформаційним, конкурентним законодавством. Заходи адміністративного примусу у сфері економічної конкуренції мають подвійну спрямованість: можуть бути застосовані як до суб'єктів господарювання, так і до посадових осіб органів публічної адміністрації.

7. З'ясовано напрями імплементації кращих зарубіжних практик у національну систему адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні. Визначено, що така імплементація на сьогодні є досить важливою, оскільки конкурентне законодавство України характеризується неузгодженістю та колізіями. У зв'язку з цим, запропоновано прийняти в Україні самостійні спеціальні закони, які регулюватимуть окремі сфери діяльності в економічній конкуренції, як це передбачається в країнах СНД. Акцентовано увагу на доцільності прийняття в Україні єдиного кодифікованого нормативно-правового акту про адміністративну відповідальність, що визначав би види, підстави та межі застосування заходів адміністративної відповідальності у сфері економічної конкуренції.

Вдосконалення також потребує питання проведення антидемпінгового, антисубсидійного та спеціального розслідування, оскільки воно не відповідає міжнародній практиці СОТ та ЄС. На відміну від ЄС та СОТ, як вже було вказано в Україні проведення розслідування здійснюється Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, Державною митною службою України та Міжвідомчою комісією з міжнародної торгівлі. В основному воно приводить до дублювання цими органами функцій один одного та до збільшення строків їх проведення. Тому наголошено на доцільності приведення даного питання у відповідність із законодавством СОТ та ЄС, а саме внести зміни до основних законів в цій сфері в частині

надання повноважень проведення розслідувань лише одному компетентному органу в області міжнародної торгівлі – Міжвідомчій комісії з міжнародної торгівлі як центральному органу виконавчої влади зі спеціальним статусом.

8. Визначено напрями імплементації кращих зарубіжних практик у національну систему адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції: 1) ухвалення єдиного кодифікованого нормативно-правового акта про адміністративну відповідальність, що визначатиме види, підстави та межі застосування заходів адміністративної відповідальності у сфері економічної конкуренції (досвід Киргизької Республіки); 2) визначення єдиним органом із проведення антидемпінгового, антисубсидійного та спеціального розслідування Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі (досвід СОТ та ЄС).

9. З'ясовано, що однією з найактуальніших проблем адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні є визначення на законодавчому рівні юрисдикції справ про оскарження «відмовних» рішень Антимонопольного комітету України в судовому порядку. Наголошено на доцільності встановлення шестимісячного строку звернення до суду з позовом про оскарження рішень про відмову в розгляді справи щодо порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції. Доведено необхідність удосконалення інституційної складової адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні шляхом визначення правового статусу Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі, Комісії з питань оцінки позитивних і негативних наслідків узгоджених дій, концентрації як центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом. Запропоновано встановити конкретні строки розгляду Кабінетом Міністрів України справ про надання дозволу на узгоджені дії, концентрацію суб'єктів господарської діяльності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Пасічник В. В. Характерні риси дозвільного провадження у сфері захисту економічної конкуренції при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 3. С. 153–155.

2. Пасічник В. В. Отдельные вопросы предоставления разрешения национальному и/или иностранному товаропроизводителю. *Scientific letters of academic society of Michal Baludansky*. 2014. Vol. 2. No. 3. S. 103–106.

3. Пасічник В. В. Стадії дозвільного провадження з надання дозволу на узгоджені дії за участю іноземного суб'єкта господарської діяльності. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. *Політологія. Соціологія. Право: зб. наук. праць*, 2018. № 4 (40). С. 155–159.

4. Пасічник В. В. Поняття звичаю в контексті визначення недобросовісної конкуренції у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Науковий вісник публічного та приватного права. 2018. Вип. 6. Т. 2. С. 82–87.

5. Пасічник В. В. Окремі питання захисту суб'єктів господарської діяльності України від недобросовісної конкуренції під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності. *Юридичний бюлетень.* 2018. Вип. 8(8). С. 220–226.

6. Пасічник В. В. Сутність адміністративно-правового забезпечення захисту економічної конкуренції. *Юридичний бюлетень.* 2019. Вип. 11(11). Ч. 2. С. 54–60.

7. Pasichnyk V. Regulatory support for the protection of economic competition in Ukraine. *Evropský politický a právní diskurz.* 2020. Vol. 7. Iss. 4. P. 203–211.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

8. Пасічник В. В. Понятіе недобросовестной конкуренции в сфере внешнеэкономической деятельности согласно законодательству Украины. *Новите предизвикателства пред правото* : сборник с доклади Научна конференция, проведена в рамките на Лятната научна сесия на Юридическия факултет във Варненския свободен университет «Черноризец Храбър» (21–22 юни 2013, г. Варна). 2014. С. 138–140.

9. Пасічник В. В. Вчинення вітчизняними та/або іноземними виробниками узгоджених дій чи концентрації на митній території України: деякі питання. *Розвиток публічного адміністрування*: зб. матеріалів Міжнародної наук.-практ. конф. (24–25 жовтня 2013 р., м. Рівне). Рівне : НУВГП, 2013. С. 47–50.

10. Пасічник В. В. Правова інформація в сфері захисту економічної конкуренції. *Розвиток національної системи нормативно-правової інформації: комунікаційний та правовий аспекти (у контексті децентралізації влади в Україні)* : матеріали наук.-практ. конф. (26 травня 2017 р., м. Київ). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2017. С. 82–90.

11. Пасічник В. В. Адміністративне провадження щодо проведення спеціального розслідування фактів зростання імпорту в Україну. *Юридична наука в сучасному світі: здобутки та перспективи* : матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. (21 вересня 2018 р., м. Одеса). Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 94–96.

12. Пасічник В. В. Інформаційне забезпечення захисту економічної конкуренції в сфері зовнішньоекономічної діяльності. *Інформаційне право: сучасні виклики і напрями розвитку* : матеріали першої наук.-практ. конф. (18 жовтня 2018 р., м. Київ). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2018. С. 193–195.

13. Пасічник В. В. Питання сутності стадій дозвільного провадження в сфері захисту економічної конкуренції. *Нові завдання та напрями розвитку юридичної науки у XXI столітті* : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. (18–19 січня 2019 р., м. Одеса). Одеса : Міжнародний гуманітарний університет, 2019. С. 49–53.

14. Пасічник В. В. Окремі питання здійснення органами антимонопольного комітету України адміністративно-процедурної діяльності. *Право і держава: проблеми розвитку та взаємодії у XXI ст.* : тези доповідей Міжнародної наук.-практ. конф. (25–26 січня 2019 р., м. Запоріжжя). Запоріжжя : ЗНУ, 2019. С. 82–86.

15. Pasichnyk V. Good faith (bona fides) principle in the field of protection of economic competition in the course of foreign economic activities. *Legal practice in EU countries and Ukraine at the modern stage* : proceedings of International scientific and practical conference (January 25–26, 2019, Arad). Arad : Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2019. P. 416–419.

16. Пасічник В. В. Інформування Антимонопольного комітету України про порушення законодавства про захист економічної конкуренції: окремі аспекти. *Четверті Таврійські юридичні наукові читання* : матеріали Міжнародної наук.-практ. конференції (17–18 травня 2019 р., м. Київ). Київ : Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського, 2019. С. 42–46.

17. Пасічник В. В. Інтелектуальна власність та недобросовісна конкуренція в сфері зовнішньоекономічної діяльності: погляд на питання адміністративно-правового регулювання. *Інтеграція юридичної науки і практики як основа сталого розвитку правової системи* : матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. (8–9 листопада 2019 р., м. Дніпро). Дніпро : Дніпровський гуманітарний університет, 2019. С. 110–113.

18. Пасічник В. В. Юрисдикція справ щодо оскарження рішень Антимонопольного комітету України про відмову в розгляді справи щодо порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції. *Актуальні проблеми сучасної юридичної науки та практики* : матеріали кругл. столу (01 жовтня 2020 р., м. Київ). Київ : Київський університет права Національної академії правових наук України, 2020. С. 114–122.

19. Pasichnyk V. On the issue of granting concentration permissions to business entities under the laws of Ukraine. *Legal science, legislation and law enforcement practice: regularities and development trends*: conference proceedings of International scientific and practical conference (October 30–31, 2020, Lublin). Lublin : Izdevnieciba «Baltija Publishing». 2020. P. 265–269.

АНОТАЦІЯ

Пасічник В. В. Адміністративно-правове забезпечення економічної конкуренції в Україні. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Національний авіаційний університет, МОН України. Київ, 2021.

Дисертацію присвячено системному дослідженню адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні. Досліджено економічну конкуренцію в Україні як об'єкт адміністративно-правового

забезпечення. Розкрито поняття і зміст адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні. Надано авторське визначення адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні. Розглянуто нормативно-правову основу забезпечення економічної конкуренції в Україні адміністративно-правовими засобами. Окреслено коло суб'єктів адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні. Виокремлено адміністративні процедури у сфері економічної конкуренції в Україні. Охарактеризовано заходи адміністративного примусу як засоби захисту економічної конкуренції в Україні. Узагальнено зарубіжний досвід адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції. З'ясовано актуальні проблеми адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні.

Ключові слова: адміністративно-правове забезпечення, економічна конкуренція, недобросовісна конкуренція, захист економічної конкуренції, охорона економічної конкуренції, зовнішньоекономічна діяльність, суб'єкт владних повноважень, заходи адміністративного характеру, адміністративні процедури, нормативно-правова основа.

АННОТАЦИЯ

Пасичник В. В. Административно-правовое обеспечение экономической конкуренции в Украине. – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право, информационное право. – Национальный авиационный университет. Киев, 2021.

Диссертация посвящена системному исследованию административно-правового обеспечения экономической конкуренции в Украине. Исследована экономическая конкуренция в Украине как объект административно-правового обеспечения. Раскрыты понятие и содержание административно-правового обеспечения экономической конкуренции в Украине. Предоставлено авторское определение административно-правового обеспечения экономической конкуренции в Украине. Рассмотрена нормативно-правовая основа обеспечения экономической конкуренции в Украине административно-правовыми средствами. Очерчен круг субъектов административно-правового обеспечения экономической конкуренции в Украине. Выделены административные процедуры в сфере экономической конкуренции в Украине. Охарактеризованы меры административного принуждения как средства защиты экономической конкуренции в Украине. Обобщен зарубежный опыт административно-правового обеспечения экономической конкуренции. Выявлены актуальные проблемы административно-правового обеспечения экономической конкуренции в Украине.

Ключевые слова: административно-правовое обеспечение, экономическая конкуренция, недобросовестная конкуренция, защита экономической конкуренции, охрана экономической конкуренции, внешнеэкономическая деятельность, субъект властных полномочий, меры административного характера, административные процедуры, нормативно-правовая основа.

SUMMARY

Pasichnyk V.V. Administrative and legal support of economic competition in Ukraine. – *Qualifying scientific work as manuscript.*

Thesis for a Candidate Degree in Law Sciences in the speciality 12.00.07 – administrative law and procedure; financial law; information law. – National Aviation University. Kyiv, 2021.

The thesis is concerned with the systematic study of administrative and legal support of economic competition in Ukraine.

The author studied the economic competition in Ukraine as an object of administrative and legal support in the field of business activity with the participation of economic entities of Ukraine and in the field of foreign economic activity with the participation of foreign economic entities. Approaches to definition of the concepts of economic competition, unfair competition, fair competition, custom/business custom with regard to the characteristics of administrative and legal relations, as well as anticompetitive performance in economic competition, including in the field of foreign economic activity were analysed.

The concept and the essence of administrative and legal support of economic competition in Ukraine are revealed. The author's definition of administrative and legal support of economic competition in Ukraine as the activity of subjects of power is formulated and substantiated, which involved creating conditions for facilitating development, support, security and protection of economic competition, effective performance of Ukrainian economy, monopoly restriction, protection of subjects of economic activity and consumers from anti-competitive actions, establishment and development of fair business practices by means of administrative measures.

Regulatory framework for administrative legal support of economic competition in Ukraine is considered. The author's definition of the regulatory framework for support of economic competition in Ukraine is proposed. It is stated that the legal basis for economic competition in Ukraine is the Constitution of Ukraine, international, intergovernmental, interdepartmental agreements, agreements of Ukraine with other foreign countries, international legal acts ratified by Ukraine, legislative acts of Ukraine, as well as bylaws of Ukraine.

The scope of subjects of administrative and legal support of economic competition in Ukraine is outlined. It was concluded that the system of subjects of administrative and legal support of economic competition in Ukraine consists of subjects of power of general competence, carrying out exclusively regulatory

activities in the field of economic competition and subjects of power of special competence, carrying out public authoritative management activities related to the support, security and protection of economic competition, restriction of monopoly in economic activity and protection of economic entities from anti-competitive actions in economic competition.

Administrative procedures in the field of economic competition in Ukraine are highlighted. In particular, the proceedings in cases of violation of legislation on the protection of economic competition, anti-dumping procedure, anti-subsidy procedure, special procedure, procedure for granting concentration permission to economic entities, procedures for granting permission for concerted actions to economic entities, procedures for providing preliminary opinions on concerted actions, procedures for providing preliminary opinions on the concentration, procedures for providing conclusions on the possibility of renting an integral property complex of the enterprise were analysed.

Administrative actions as a means of protecting economic competition in Ukraine are characterised. The author identified that in the field of economic competition the measures of administrative prevention, measures of administrative termination and measures of administrative responsibility are the administrative actions. It is concluded that the administrative actions enshrined at the legislative level are versatile and provide an opportunity for the subject of power to choose one or another measure of administrative coercion.

The foreign experience of administrative and legal support of economic competition is summarized, in particular within the internal market of the European Community, the United States of America and the Commonwealth of Independent States. It was found that the competent competition authorities take measures to properly implement measures of administrative and legal support of economic competition in Ukraine within the country and the commodity market where they operate and are established.

The author clarified the current problems of administrative and legal support of economic competition in Ukraine. Emphasis is placed on the inexpediency of assigning the cases on challenging the decisions of the Antimonopoly Committee of Ukraine in court, in particular decisions to refuse to hear a case of violation of legislation on protection against unfair competition, to the jurisdiction of commercial courts. Proceeding from the existing public law dispute, the legal status of the Antimonopoly Committee of Ukraine and public administration functions in the field of economic competition, it is proposed to assign the cases on challenging the decisions of the Antimonopoly Committee of Ukraine to refuse to consider cases of violation of unfair competition laws to the jurisdiction of administrative courts.

Key words: administrative and legal support, economic competition, unfair competition, protection of economic competition, security of economic competition, foreign economic activity, subject of power, administrative measures, administrative procedures, regulatory framework.

Підписано до друку 13.04.2021 р.
Формат 60x90/16. Гарнітура Times. Папір офсетний. Друк цифровий.
Умов. друк. арк. 0,9. Обл. вид. арк. 0,9.
Зам. № А021-18. Тираж 100 прим.

Видавець та виготовлювач
Тернопільський національний економічний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46009
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 3467 від 23.04.2009 р.
Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ»
вул. Бережанська, 2, м. Тернопіль, 46009
тел. (0352) 47-58-72
E-mail: edition@tneu.edu.ua